

Csaba László: „Az eurózóna olyan, mint a másvilág, abból nincs

visszaút”

2010. november 19., péntek, 06:49 • Utolsó frissítés: 2010. november 19., péntek, 10:09

Szerző: Kövesi Ágnes

A gazdaság hozhatja a várt eredményeket az idén és jövőre, ám 2012 és 2013 kilátásai egyelőre bizonytalannak tűnnek. Az eurózóna aligha fog felbomlani, a belépéssel csak nyerhetünk – fejtette ki többek között a hvg.hu tudósítójának Csaba László, a Közép-Európai Egyetem (CEU) tanára, közgazdász, az MTA tagja.

hvg.hu: Mit gondol a jelenleg az Országgyűlés asztalán heverő idei költségvetésről? Tartható lesz-e a 3 százalék körüli deficit?

Csaba László: Szerintem igen. A baj inkább az, hogy ez a gazdaságfejlődés egészére nézve, de még a pénzügyi finanszírozhatóságra nézve sem meghatározó. A hiánycél viszonylag könnyen teljesíthető: jelentős lesz a bevétel, a kiadásokat pedig jobban megfogják. Ha ne adj' Isten 3,5 százalék lesz a költségvetés hiánya, még mindig európai bajnoki dobogósok leszünk.

Csaba László

Fotó: Müller Judit

Jövőre 3 százalékos gazdasági növekedéssel számolnak, ez pedig többletbevételt jelent. Ez tartható. A baj inkább a 2012-2013-as évekkel lesz, mind a növekedés, mind az infláció, mind a munkahelyteremtés szempontjából.

hvg.hu: Miért is?

Cs.L.: Az Európai Központi Bank, az Európai Bizottság és számos neves kutatóintézet jelezte, hogy a mostani intézkedések egyszeri intézkedések, ilyen nagyságrendben aligha lehet megismételni őket a jövőben. Vagy újabb ágazatokat kéne bevonni a különadóztatásba, vagy a különadó mértékét, illetve az áfát kéne emelni, vagy a kiadásokat csökkenteni. Az egyszeri intézkedések miatt kérdéses, hogy 2012-2013-ban a hiányt mivel pótolják. Kevésbé aggódom az államadósság miatt. Ha van gazdasági növekedés, és nem csinálunk újabb adósságot, ez magától apadni fog. Szintén nem aggódom a külső finanszírozhatóság miatt. Úgy vélem, közvetlen bajok nem lesznek. Hogy a növekedés felgyorsul, és 2013-ra már 5 százalékot vagy ezt meghaladó ütemeket lehetne-e előirányozni, ebben kételkedem, de ez nem a jövő évi költségvetés problémája, hanem úgy egyáltalán, az ország problémája.

hvg.hu: Miként vélekedik a magánnyugdíjpénztárak kvázi államosításáról?

Cs.L.: Továbbra is azt gondolom, hogy a rendszer túlbiztosított volt. Mert mindenfajta szabályok előírták a népnek, hogy mit csináljanak. Ennek ellenére általában volt hozam, a rendszer egészében véve pozitív hozamú volt, állítólag az idén is az. Simonovits András, az MTA Közgazdasági Bizottságának elnöke azt mondja, hogy az emberek fölveszik a pénzt, eltapsolják, és ott van az öregkori nyomor. Ez ellen persze nem lehet védekezni. Ugyanakkor kétségtelen, a második pillér hosszú távú megtakarításra, öngondoskodásra szorított, amire ebben a rövidlátó társadalomban, amelyben kicsi a gazdasági aktivitás, mindenképpen szükség volt. Nem is hallottam egyébként az államosítási törekvésekről egészen addig, míg Orbán Viktor be nem jelentette, hogy ezt a hárompilléres rendszert meg kellene változtatni.

hvg.hu: Mit csinálna másként a nyugdíjrendszerrel?

Cs.L.: Legszívesebben békén hagynám a nyugdíjrendszert. A szisztéma 20-25 évre működik. Ha egy társadalomban alacsony a bizalmi szint, akkor ösztönözni kell az embereket, hogy kössék le minél hosszabb időre a pénzüket. Emellett az, hogy egy húszrágással le tudjuk vinni az adósságállományt, elhanyagolható tényező. Nem beszélve arról: számviteli alapelv, hogy vagyomból származó bevételt nem lehet pluszbevételként elkönyvelni. Szerintem ez a lépés nem volt jó megoldás. Ez nem politikai, hanem számviteli kérdés.

hvg.hu: Mégis, milyen reformintézkedésekre számít?

Cs.L.: Egyelőre az lenne a jó, ha előbb inkább gondolkoznának és terveznének, semmint intézkednének. A nagy rendszerekkel – nyugdíj, egészségügy, oktatás, regionális és társadalmi integráció – nem lehet egyik pillanatról a másikra csodát művelni. Ehhez idő kell, végig kell gondolni az elképzeléseket, kialakítani a szakmai egyetértéseket, és a társadalommal elfogadtatni az elveket. Mindegyik túlmutat egy cikluson, tehát nem lehet egyetlen cikluson belül intézkedni. Persze van rá példa arra, miként Németországban, Svédországban és Hollandiában, hogy cikluson átnyúló reformokat valósítsanak meg ezeken a területeken. Előbb gondolkodni kell, vitatkozni, tervezni, és utána cselekedni egyetértésre kell jutni, de most Magyarországon még vita sincsen. Előbb. Másrészt, nem érzem úgy, hogy lépéskényszer lenne, nincs 1981, 1989, 1995 vagy 2008.

Talán mert a szocializmusban nőttek föl, nem szeretem a rögtönzött intézkedéseket. Például, hogy a költségvetést évente ötször módosították. Hogy ez hova vezetett, meg kell nézni a 80-as évek mutatóit. Próbálnám a kormányzatot afelé vinni, hogy jöjjön elő hosszabb távú tervekkel. A gazdaságpolitikának az lehetne az egyik prioritása, hogy ezekhez a hosszú távú tervekhez rendezik hozzá a szereplők várakozásait. Ezért vagyok például nagy euró-hívő, mert tudjuk, mit kell hozzá csinálni.

hvg.hu: De most már több elemző is siratja az eurózónát, megrettentek az ír, a portugál és görög bajjuktól.

Cs.L.: Az eurózóna nem fog felbomlani, normál állapota ugyanis a krízis. Eggyel több válság semmit sem jelent, eddig is volt. A görögök megmentésével precedenst teremtettek: segítik azokat az országokat, amelyek igazán nagy bajban

vannak és politikailag fontosak. Emiatt nem gondolom, hogy fölbomlanának. Az Európai Unióból ki lehet lépni, de az eurózóna olyan, mint a másvilág, abból nincs visszaút. A válság felszínre hozta, hogy az írek és a portugálok – más-más okokból – szerkezeti gondokkal küzdenek. Most meghozzák azokat a szükséges intézkedéseket, amelyeket az elmúlt 5-6 évben kellett volna meghozniuk.

hvg.hu: Érdeemes tehát tovább kalkulálnunk a belépéssel?

Cs.L.: Abszolút érdemes, mert ez nekünk hasznos, mi sokat nyerünk vele. Ugyanakkor stabilizálja a várakozásokat és a befektetési hangulatot. Továbbá: az Európai Uniónak és az Európai Központi Banknak úgy kell még egy jó kliens, mint egy falat kenyér. Észtország olyan kicsiny ország, hogy nincs túl nagy jelentősége. Mi a lengyelekkel és a horvátokkal társulva nagyobb sikerélmény lehetnénk. Minél előbb lépünk be, annál jobb. Én 2014-et elérhető céldátumnak tartom. Ehhez persze akarni kell, a kormánynak el kell magát határoznia.

OLDALTÖRÉS: Folytatás

hvg.hu: Szükségünk lehet-e újabb IMF-hitelmegállapodásra, akár az európai tagság alátámasztására?

Cs.L.: IMF-megállapodásra most nincs szükség. Ez csak akkor kell, ha a baj van. Most inkább az íreknek, a portugáloknak, a görögöknek, az ukránoknak és a románoknak van erre szükségük. Harminc éve vagyunk tagjai a Valutaalapnak, eddig négy évben kellett készenléti hitelt felvenni, 26-szor pedig nem. Most sem kell. Konzultálni kell velük, kérhetünk technikai segítséget, adnak is, használni kell őket, ez igaz.

hvg.hu: A kormány a közoktatás radikális átalakítására készül Mint egyetemi tanárnak, mi a véleménye erről?

Cs.L.: Az oktatási rendszer igen rossz állapotban van. Nem lehet úgy rendbe tenni, ahogy az előző kormány gondolta: ők a felsőoktatási rendszert változtatgatták meg, de már nem tudtak benne nagy kárt tenni. Az igazi károk a 3-14 éves korosztály körében tűnnek fel, amikor valaki funkcionális analfabéta marad, nem tanul meg idegen nyelvet, nem ért a számítógépekhez, nem tanul meg viselkedni, és egy életre munkanélküli lesz. A közoktatással az óvodákban és általános iskolákban kellene valamit kezdeni. Itt is előbb kellene mérlegelni, vitatkozni, stratégiát alkotni, bevonni az Oktatási Kerekasztalt, kollégákat a Közgazdaságtudományi Intézetből és az Oktatáskutatóból, meghallgatni őket, s csak utána változtatni. A mostani kormányzat céljaival maximálisan egyetértek, mert az előző út nem vezetett sehová.

hvg.hu: Ha nem változik a képzés minősége, aligha lehet 10 év alatt 1 millió munkahelyet teremteni.

Cs.L.: Egyetértek azzal, hogy a foglalkoztatás bővítésének a gazdaságpolitika tengelyében kell lennie, ehhez kell az oktatáspolitika és a szociális rendszer átalakítása is. Másrészt látni kell azt is, hogy a visszaeséssel megszűnt egy csomó munkahely. A 2000-es évek első felében hat százalékos volt a munkanélküliség, először vissza kéne jutni erre a szintre a jelenlegi 11 százalékról, ami háromszázezer feletti új munkahelyet jelentene. Ha megindul a növekedés Magyarországon érezhető léptékben 2011-ben vagy 2012-ben, ennek először 2013-ban lenne érezhető hatása a munkaerőpiacon, 2014 pedig már választási év lesz.

hvg.hu: Januártól magyar elnökség lesz az EU-ban. Ettől mit várhatunk?

Cs.L.: Nem hinném, hogy az uniós elnökség hatására az euróövezet szabályaival jobban harmonizáló gazdaságpolitika alakulhatna ki. Az elnökség mindamellett egy esély, javíthatunk az ország megítélésén, de azért nem értékelném túl. Lényegében egy hathónapos lehetőségéről van szó, amivel élni kell, élni lehet. Természetesen propagálni kell Magyarországot, jó benyomást kell kelteni. A pénzüpiacokat úgyis inkább a lélektani dolgok érdeklik, mint a reálteljesítmény. Könnyen lehet, hogy ha ügyesek vagyunk, ez az ország pozitív megítélésében nagyobb szerepet játszhat, mint a növekedési ütem vagy a foglalkoztatási szint föltornászása.